

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Психологічні технології відновлення особистості від умов військового стану

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності: 053 Психологія та 053 Психологія:клінічна психологія

Обмеження для вибору: після вивчення дисциплін: Основи психологічного консультування, Психологія залежної поведінки, Психологія кризових травмуючих ситуацій, Сучасні напрямки психологічної реабілітації.

Кількість кредитів (годин): 4 (денна форма: год.: 20 - лекції; 28 – семінарські; 72 - самостійна робота; заочна форма: год.: 6 - лекції; 6 – семінарські, 108 - самостійна робота)

Мова викладання: українська

1. Презентаційні матеріали:

<http://moodle.idgu.edu.ua/moodle/my/moodle.idgu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1383>

2. Інформація про викладача (викладачів)

ПІБ: *Макарчук Наталія Олексіївна*

Науковий ступінь, вчене звання, посада: *доктор психологічних наук, професор*

Кафедра: *кафедра загальної та практичної психології.*

Робочій e-mail: kaf.psikhologii@gmail.com

Години консультацій на кафедрі: п'ятниця 13:00 – 15:00

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет дисципліни: система психологічних технологій, спрямованих на – опанування системою теоретико-методологічних знань щодо сутності, категоріального апарату, методологічних принципів, підходів та методів системи надання психологічної допомоги та на набуття та розвиток професійної компетентності щодо вміння використовувати сучасні технології психологічної допомоги у практиці роботи з різними категоріями постраждалих внаслідок воєнних дій в Україні.

Мета дисципліни - набуття особистісної готовності здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності через формування у них узагальненої системи знань і навичок про сутнісні аспекти теоретичних та практичних основ надання соціально-психологічної допомоги постраждалим у сучасних умовах війни в Україні

Результати навчання:

Студенти, що опанують дисципліну «Психологічні технології відновлення особистості від умов військового стану» зможуть розуміти і знати як:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- генерувати нові ідеї (креативність);

- діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік;
- організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології;
- приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності;
- розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях;
- самостійно розробляти програми психологічної допомоги шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей;
- ефективно забезпечувати супровід щодо збереження та зміцнення психічного здоров'я в умовах воєнних дій, подолання важких психологічних станів, характерних для учасників бойових дій;
- надавати психологічну допомогу постраждалим від насильства та воєнного терору та їх близьким, які відчувають емоційне напруження та страждання;
- надавати психологічну допомогу в кризових ситуаціях.

Матеріал курсу дозволяє сформулювати наступні вміння й навички:

- робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій;
- розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість роботи;
- вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності;
- здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності;
- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки;
- вирішувати психологічні проблеми, пов'язані з організацією та керівництвом людськими ресурсами, супроводом групових та робочих процесів, поведінкою фахівців;
- розробляти й реалізовувати програми надання психологічної допомоги постраждалим від насильства та воєнного терору та їх близьким, які відчувають емоційне напруження та страждання;
- здійснювати аналіз та забезпечувати супровід з подолання важких психологічних станів, характерних для учасників бойових дій.

4. Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1: Психологічне забезпечення оптимального психічного стану цивільного населення, учасників бойових дій та членів їх родин в умовах війни в Україні

Тема 1. Психологічний вплив екстремальних ситуацій на особистість та виникнення специфічних емоційних станів під час збройних конфліктів.

Тема 2. Специфіка психологічної допомоги різним категоріям постраждалих під час російсько-української війни

Змістовий модуль 2: Психологічна допомога учасникам бойових дій, ветеранам, пораненим, та поверненим з полону військовослужбовцям

Тема 3. Поняття бойової психічної травми та специфіка роботи з нею у учасників бойових дій.

Тема 4 Технології соціально-психологічного відновлення учасників бойових дій.

Змістовий модуль 3: Психологічна підтримка членів сімей військовослужбовців, ветеранів, поранених та повернених з полону учасників бойових дій

Тема 5. Проблеми психосоціальної адаптації військових ветеранів і шляхи психологічної підтримки процесу поступового повернення до мирного життя у сімейній взаємодії.

Тема 6. Психологічні технології роботи з горем і втратою.

Змістовий модуль 4: Психологічні технології збереження психічного здоров'я військовослужбовців

Тема 7. Психологічне забезпечення адаптації військовослужбовців до відновлення життєвого поведінкового стереотипу цивільного життя.

Тема 8. Психологічні технології попередження та подолання проявів агресивної, адиктивної, суїцидальної поведінки.

5. Політика курсу

Відвідування занять

У звичайному режимі роботи університету лекційні заняття проводяться в навчальних аудиторіях. У змішаному режимі лекційні заняття проводяться через платформу дистанційного навчання. Відвідування лекційних занять є обов'язковим. Політика дедлайнів та перескладань: визначається до Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо студент відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску.

Політика академічної доброчесності

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності ІДГУ». Наявність академічного плагіату в студентських роботах є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту

З метою підвищення академічної чесності та сприяння особистому розвитку, студентам заборонено використовувати будь-які технології штучного інтелекту у виконанні завдань та тестів.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Форма проміжного контролю – модульна контрольна робота

Форма підсумкового контролю – залік.

Схема формування підсумкової оцінки

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях, участі у роботі на лабораторних заняттях, виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання МКР
Мінімальний рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Шкала переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в оцінку за традиційною шкалою

Сума балів	Оцінка за національною шкалою
90-100	зараховано
89-70	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	не зараховано (повторний курс)

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінювання під час аудиторних занять враховує активність студентів на занятті, рівень розуміння матеріалу та використання його при розв'язанні практичних завдань, грамотна побудова усних відповідей та якість оформлення письмових відповідей, презентацій чи інших видів завдань.

<i>Оцінка</i>	<i>Критерії оцінювання навчальних досягнень</i>
5 балів	Студент вільно володіє матеріалом, ґрунтовно та всебічно розкриває зміст питання із використанням наукових термінів; викладає самостійно, вільно, аргументовано, проявляє нешаблонність мислення; висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів.
4 бали	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом; розкриває теоретичні відомості з питань дисципліни; знає основні теоретичні положення з питань курсу. Однак, допускає незначні огріхи при відповіді на питання чи прослідковується деяка неповнота відповіді, скутість у висловленій думці, або не демонструє здатність висловлювати та аргументувати своє ставлення до альтернативних поглядів на питання.
3 бали	Студент володіє мінімальним понятійним і фактичним апаратом; розкриває зміст питання поверхово, фрагментарно, непослідовно, пояснення термінів неповні або не науковому рівні; не демонструє здатність до глибокого аналізу, використання обов'язковою літературою, не може повністю розкрити сутність окремих технологій, навести власні приклади.
2 бали	Студент володіє базовим понятійним і фактичним апаратом, розкриває зміст питання, але поверхово та обмежено, є неточності або огріхи у відповідях, відсутня аргументація або вона слабо розвинена. Демонструє обмежену здатність висловлювати власні думки та робити висновки. Завдання для самостійної роботи не виконані.
1 бал	Студент демонструє мінімальне володіння понятійним і фактичним апаратом. Розкриття змісту питання фрагментарне та поверхове. Допускає велику кількість неточностей та помилок у відповідях, аргументація відсутня. Не виявляє здатності до глибокого аналізу чи критичного мислення.
0 балів	Відсутній на занятті без поважних причин

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Самостійна робота оцінюється за такими критеріями: рівень опанування темою, ступінь орієнтації в опрацьованому матеріалі, самостійність, активність, зацікавленість студента в обговоренні питань для самостійного вивчення.

<i>Оцінка</i>	<i>Критерії оцінювання навчальних досягнень</i>
5 балів	Самостійна робота виконана у повному обсязі та своєчасно, викладено логічно, з узагальненням і висновками, додано творчий підхід до завдання, візуалізація матеріалу; під час виконання використано сучасна література, наведено власні приклади; якість оформлення роботи відповідає нормам. При захисті завдання демонструє володіння матеріалом.
4 бали	Самостійна робота виконана у повному обсязі та своєчасно, викладено логічно, наведено приклади, але відсутні висновки, творчий підхід до розв'язання завдання, не використана сучасна література; якість оформлення роботи відповідає нормам з окремими недоліками. При захисті завдання демонструє володіння матеріалом.
3 бали	Студент виконав самостійну роботу, однак її результати не в повному обсязі або несвоечасно, під час її виконання не використав сучасну літературу, не навів приклади, оформлення роботи має недоліки, не відповідає встановленим вимогам. При захисті завдання не може пояснити більшу частину представленої інформації
2 бали	Студент виконав самостійну роботу з мінімальним рівнем розкриття суті завдання, не в повному обсязі та несвоечасно. Якість оформлення роботи має серйозні недоліки. Під час захисту завдання не може пояснити представленої інформації.
1 бал	Студент виконав самостійну роботу, однак повністю не орієнтується у ньому. Під час захисту завдання не може пояснити представленої інформації.
0 балів	Самостійну роботу не виконано.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота проводиться у письмовій формі та включає два теоретичних питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом, вміння застосовувати отримані знання у практичній діяльності.

Оцінка	Критерії оцінювання
5	Під час відповіді на питання МКР студент продемонстрував володіння навчальним матеріалом в повному обсязі, вільно, самостійно та аргументовано виклав матеріал, правильно зробив висновки, додав власну оцінку поставленому запитанню, правильні приклади
4	Під час відповіді на питання МКР студент продемонстрував володіння навчальним матеріалом в повному обсязі, самостійно та аргументовано виклав матеріал, правильні приклади, однак не зробив висновки, не додав власну оцінку поставленому запитанню
3	Під час відповіді на питання МКР студент продемонстрував фрагментарне розуміння матеріалу, не зробив висновки. Приклади практичної реалізації шаблонні.
2	На питання МКР студент подав відповідь без розуміння суті питання.
1	На питання МКР студент подав відповідь, яка є перефразуванням поданого питання
0	Не відповів на питання

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Балашова С. П., Васильєв С. П., Дубровинський Г. Р. Практичний курс військової психології. Навчальний посібник / С.П. Балашова. – Ч.ІІ. – К., 2013. – 170с.
2. Берлінець І. А. Зарубіжний досвід у сфері медичної реабілітації: перспективи використання в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1416>
2. Варій М. Й., Козяр М. М., Коваль М. С. Військова психологія і педагогіка / М. Й. Варій. – Львів: «Сполох», 2003. – 624 с.
3. Глушкова Т.О. Профілактика суїцидів у військових частинах. Методика роботи у військових частинах України, щодо вивчення та профілактики суїцидальних явищ серед військовослужбовців // Практична психологія та соціальна робота. – 2000. - №2 – с. 27 – 29.
4. Макарчук Н.О. Професійна самосвідомість / Н. О. Макарчук, Н. І. Пов'якель // Навчально-методичні комплекси з дисциплін практичної психології та психотерапії. Ч. 1: Для підготовки студентів спеціальності 7.030102, 8.030102 : Психологія, ОКР – «спеціаліст», «магістр» / НПУ ім. М. П. Драгоманова ; за ред. Н. І. Пов'якель. К., 2009, С. 127–142 (До 175-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова)
5. Макарчук Н.О. Психологічні детермінанти особистісного зростання у подоланні конфліктних ситуацій у студентському віці / Н. О. Макарчук // Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. Т. 71 / Нац. ун-т Києво-Могилян. Академія. К., 2007, С. 44–50.
6. Макарчук Н.О. Психологічні механізми розвитку самосвідомості юнаків під впливом екологічних та соціально-психологічних катастроф / Н. О. Макарчук // Чорнобильська катастрофа: 20 років потому: міжнар. наук.-практ. конф. Житомир, 2006, С. 46–50.
7. Макарчук Н.О. Розвиток професійної самосвідомості в процесі підготовки майбутніх психологів / Н. О. Макарчук // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія / за ред.: С. Д. Максименко, М. В. Папучі. К. ; Ніжин, 2007, Т. 10, Вип. 1, С. 31–33.
8. Макарчук Н.О. Роль самосвідомості у подоланні внутрішньо особистісної конфліктності в юнацькому віці / Н. О. Макарчук // Науковий часопис : зб. наук. праць. Серія 12: Психологічні науки / НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007. – № 17 (41), ч. 1. – С. 205–213.
9. Макарчук Н.О. Самосвідомість та її роль у становленні «Я-концепції» майбутнього психолога / Н. О. Макарчук // Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць / Ун-т менедж. освіти АПН України, Асоц. Безперервн. Освіти дорослих. – К., 2008. – Вип. 9. – С. 222–232.
10. Макарчук Н.О. Самосвідомість у забезпеченні психологічного здоров'я особистості у процесі професійної самореалізації / Н. О. Макарчук // Тези доповідей учасників Міжнародної науково – практичної конференції «Методологія та технології практичної психології в системі вищої освіти» / НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007. – С. 108–110.

11. Макаруч Н.О. Спеціальна психологія / Н. О. Макаруч // Практична психологія: комплекс типових навчальних програм / Ін-т педагогіки та психології НПУ ім. М. П. Драгоманова. К., 2005, Вип. 1, С. 203–216.
12. Макаруч Н.О. Толерантність у контексті формування духовності особистості майбутнього психолога / Н. О. Макаруч // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія / за ред.: С. Д. Максименка, М. В. Папучі. К. ; Ніжин, 2008, Т. 10, Вип. 6, ч. 2, С. 36–40.
13. Методичні рекомендації щодо проведення психологічної підготовки особового складу• Збройних Сил України. – К., 2012. – 214с.
14. Лазоренко Б. П. Технології реабілітації та реадптації вимушено переміщених осіб: досвід Чернігівської школи соціально-психологічної допомоги. Наукові студії із соціальної та політичної психології. 2019. № Вип. 43(46). С. 82–94.
15. Панченко С. М. Особливості психологічної допомоги дорослим засобами Internetтехнологій. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки. 2014. Вип. 43. С. 265–272
16. Соціокультурні чинники становлення сучасної парадигми психотерапевтичної• допомоги особистості : монографія / З. Г. Кісарчук, Л. О. Гребінь, Т. С. Гурлева [та ін.] ; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 276 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051499.pdf>.
17. Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних• життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи) / за наук. ред. В. Г. анка, І. І. Ткачук. Київ : Ніка-Центр, 2021. 118 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi68/0050066.pdf>.
18. Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів• посттравматичного стресового розладу : монографія / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос [та ін.] ; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : Слово, 2020. 178 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051491.pdf>.
19. Технології соціальної роботи і соціальної допомоги в умовах трансформаційного• періоду : навч.-метод. посіб. / за заг. ред.: А. О. Полянничко, А. В. Кирилюк ; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми : Цьома, 2020. 336 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi67/0049443.pdf>.
20. Шевеленкова Т. Д., Фесенко П. П. Психологічне благополуччя особистості (огляд концепції і методика дослідження) / Т. Д.Шевеленкова, П. П. Фесенко// Психологічна діагностика.К. Просвіта—2005. с.48.
21. Як допомогти особистості в період переходу від війни до миру: соціальнопсихологічний супровід : практ. посіб. / за наук. ред. Т. М. Титаренко, М. С. Дворник. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. 154 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052998.pdf>.
22. Яковенко С. І., Лисенко В. І. Соціально-психологічна допомога при надзвичайних• ситуаціях та критичних інцидентах. Київ : Центр соціальних експертиз і прогнозів Інс-ту соціології НАНУ, 1999. 226 с.

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології від «15» січня 2024 р., протокол № 8